

Blauwborst *Luscinia svecica cyanecula* in Biesbosch over hoogtepunt heen?

Enkele jaren geleden werd een overzicht gegeven van het voorkomen van de Blauwborst als broedvogel in de Biesbosch (Meijer & van der Nat 1989). Onder meer werd beschreven dat het aantal Blauwborsten vanaf c. 1970 spectaculair toenam en wel van 100-200 tot een kleine 2000 paren. Daardoor broedde inmiddels een zeer belangrijk deel (c. 40%) van de NW-Europese populatie van de Witgesterde Blauwborst in dat gebied. Er bestond echter twijfel of deze groei door zou kunnen gaan. Op grond van nieuwe informatie is duidelijk dat het hoogtepunt kennelijk is bereikt of zelfs gepasseerd. Hier wordt een overzicht van de recente ontwikkelingen gegeven. Voor een beschrijving van het gebied en van de gevolgde werkwijze wordt naar genoemd artikel verwezen.

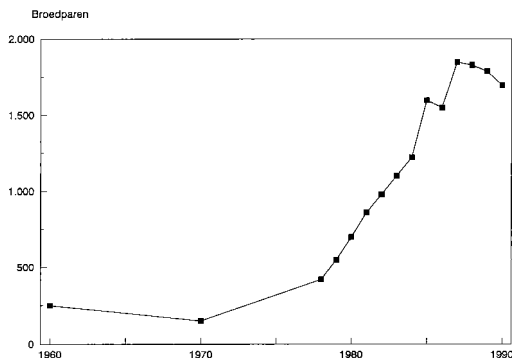
In figuur 1 is de omvang van de populatie in beeld gebracht. Hieruit blijkt dat het hoogtepunt in 1987 gevolgd werd door een reeks van kleine aantalsverminderingen.

Duidelijker nog geeft de procentuele groei van de populatie gedurende de afgelopen tien jaar een beeld van de situatie (figuur 2). Deze groei is berekend als percentage ten opzichte van het voorgaande jaar. Om uitschieters wat te maskeren, waardoor de trend duidelijker zichtbaar wordt, is hierin tevens het voortschrijdend driejaars gemiddelde weergegeven. Het is onmiskenbaar dat de groei al enige jaren afneemt. Dit wordt echter deels verhuld door een paar forse uitschieters, die mogelijk samenhangen met een uitermate goed broedsucces in het voorgaande jaar.

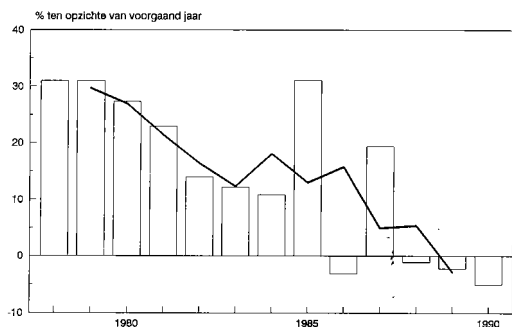
Het populatieverloop laat zich gemakkelijk verklaren uit de ontwikkeling van de vegetatie in het gebied. In het voorjaar van 1971 troffen de Blauwborsten een gebied aan waar het getij grotendeels was verdwenen. Op veel plaatsen waren nog jonge hakgrienden beschikbaar, destijds de belangrijkste broedplaats. Die hakgrienden werden echter niet meer onderhouden, waardoor ze snel hun betekenis verloren. De voormalige rietgorzen raakten begroeid met een ruige, betrekkelijk open vegetatie van hoge kruiden waaronder de Blauwborsten voedsel zochten. Verder kwam er opslag van wilg en vlier. Deze gorzen werden daardoor steeds aantrekkelijker. Hoe de ontwikkeling precies is geweest in de eerste jaren na de afsluiting van het Haringvliet is niet bekend. Vermoed wordt echter dat het aantal Blauwborsten de eerste jaren niet erg

snel is toegenomen. Naarmate de gorzen geschikter werden, zal de groei sneller zijn gegaan. Het resultaat was dat de populatie tussen 1971 en 1979 toenam van 100-200 tot 500-600; dat is een gemiddelde toename van rond de 15% per jaar.

In 1979 (het startjaar van de reeks gegevens voor de hele Biesbosch) kwamen in het centrum van de Zuidwaard van de Brabantse Biesbosch al redelijk hoge dichtheden voor. Elders in de Zuidwaard en in de Dordtse Biesbosch waren de dichtheden laag, terwijl de soort in de Slidrechtse Biesbosch nog nauwelijks broedde. Binnen enkele jaren was het gebied vrijwel geheel bevolkt en werden nieuwe territoria gevestigd in minder aantrekkelijke gebieden (o.a. natte rietvelden) of tussen reeds bezette territoria. Vanaf ongeveer 1980 werd de oppervlakte geschikt gebied geleidelijk minder doordat gorzen dichtgroeiden met vlier- en wilgestruiken. Vanaf ongeveer 1985-86 werden de gorzen bovendien kennelijk minder geschikt doordat de ruige vegetatie langzamerhand veranderde in een vegetatie van lagere kruiden en grassen, die veel minder

Figuur 1. Omvang van de populatie. Number of breeding pairs.

Figuur 2. Groei van de populatie (staven: toename als percentage van het aantal in het voorgaande jaar; lijn: voortschrijdend driejaars gemiddelde). Growth of the population (bars: increase as % of the number in the preceding year; line: three years mean).

geschikt was als broed- en voedselgebied. Het resultaat van al deze ontwikkelingen is geweest dat de groei van het aantal Blauwborsten in de Biesbosch als geheel geleidelijk minder werd en dat de laatste jaren zelfs een afname is vastgesteld. Sinds 1989 is in minder dan 10% van de gorzen nog sprake van (jaarlijkse) toename. Bij de overige gebieden kan nog bij ongeveer de helft van een (jaarlijkse) toename worden gesproken. Bij deze "overige gebieden" (voornamelijk geïnundeerde poldertjes) treedt de genoemde vergrassing niet of nauwelijks op. Aangezien de totale oppervlakte van deze terreinen betrekkelijk gering is, is er geen reden om aan te nemen dat de aantalsvermindering niet door zal gaan. Gezien de soms grote uitschieters in de groei, is het uiteraard niet uitgesloten dat er een tijdelijk herstel kan optreden.

Hoe ver de populatie uiteindelijk af zal nemen, is nog moeilijk in te schatten. Het ziet er nu naar uit dat alleen de hoogste delen van de gorzen ongeschikt worden, terwijl de randen en de wat grotere vochtige delen wel bezet blijven. Wanneer dat zo blijft en zondig voorkomen wordt dat de gorzen dichtgroeien met struiken, dan lijkt het mogelijk dat de populatie zich handhaaft op een peil van meer dan 1000 paren.

De huidige situatie heeft het voordeel dat het overschot aan jongen dat in de Biesbosch wordt geproduceerd voor uitbreiding elders kan zorgen. Nu al worden reeds enkele jaren in een steeds groter gebied rond de Biesbosch geschikte terreinen bezet of herbezet. Hopelijk raakt op deze wijze geleidelijk een groot deel van de moerassen in West-Nederland bewoond.

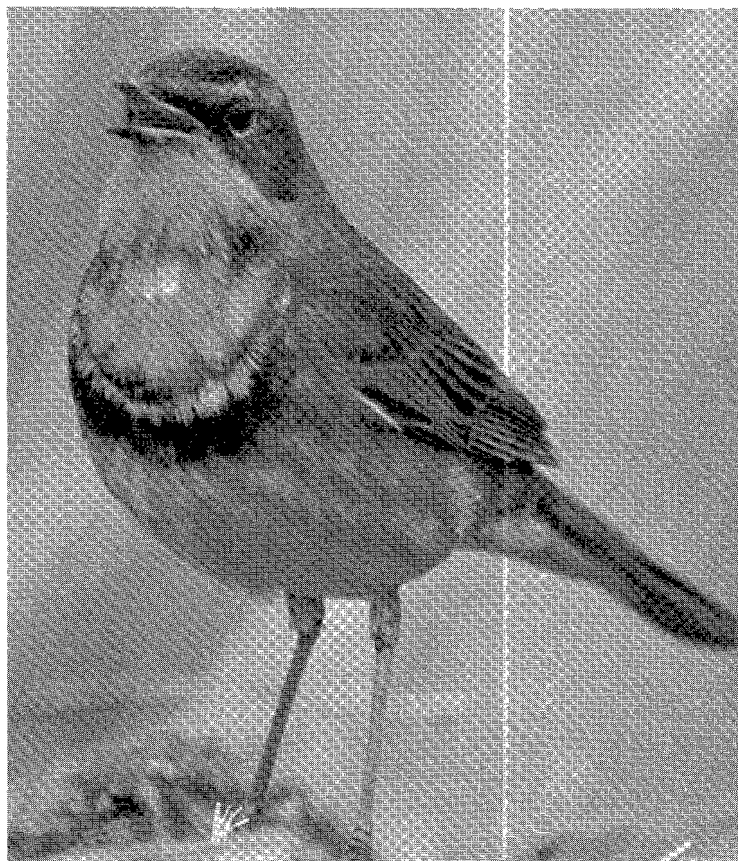
Summary *Climax of Bluethroats* *Luscinia svecica cyanecula* in Biesbosch passed?

The population trend of the Bluethroat in the Biesbosch during the last few years is described. From 1987 onwards the population is slightly declining (fig. 1), but the decline in population growth began much earlier (fig. 2). It is discussed that the main cause is succession in the vegetation and that this decline will continue until an estimated number of a good 1000 breeding pairs has been reached.

Literatuur

MEIJER R. & VAN DER NAT J. 1989. De Witgesterde Blauwborst *Luscinia svecica cyanecula* gered door de Biesbosch? *Limosa* 62: 67-74.

Roel Meijer, Buitendams 448, 3371 BV Hardinxveld-Giessendam

Blauwborst, april 1987, Biesbosch (Hans Gebuis). *Bluethroat* *Luscinia svecica cyanecula*.